

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ
Παράρτημα Ανατολικής Στερεάς

Διδότου 26, 106 80 Αθήνα
ΤΗΛ.: 210 3618118 - 3605579, FAX: 210 3605436
E-mail: geoteeath@otenet.gr
Πληροφορίες: Γεωργία Κόττα

Αθήνα, 29 Φεβρουαρίου 2012

Αρ. Πρωτ.: 206

ΘΕΜΑ: «Απόψεις επί του σχεδίου
ΡΣΑ/2021»

ΠΡΟΣ

Τον Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου
και Προστασίας Περ/ντος Αθήνας

Πανόρμου 2, 115 23 ΑΘΗΝΑ

ΣΧΕΤ: Το με αρ. οικ 311/2.2.2012 έγγραφό
σας

Το Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (ΓΕΩΤ.Ε.Ε) είναι επίσημος σύμβουλος του κράτους τόσο στον πρωτογενή τομέα, όσο και στην επεξεργασία, τυποποίηση, εμπορία και τη διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών, από ορυκτές πρώτες ύλες έως έτοιμα τρόφιμα, από δημόσια έργα έως την περιβαλλοντική προστασία, από τον δασικό και αλιευτικό πλούτο ως το αστικό πράσινο και την υδρόβια βιοποικιλότητα.

Το Παράρτημα Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας του ΓΕΩΤ.Ε.Ε., σε απάντηση του ως άνω σχετικού εγγράφου ανταποκρινόμενο στον συμβουλευτικό του ρόλο, με γνώμονα την παρούσα οικονομική κατάσταση αλλά και την αρχή της αειφόρου ανάπτυξης και της βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης εντός της Αττικής και του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Αθηνών, μελέτησε το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθηνών / Αττικής και σχέδιο Δράσης και κατέληξε στα παρακάτω (1) σχόλια επί της γενικής πολιτικής, (2) σχόλια επί των δράσεων και (3) σε κατ' άρθρο παρατηρήσεις και σχόλια.

Κριτήριο ενός πετυχημένου ΡΣΑ κι όχι άλλου ενός σχεδίου Τρίτη, είναι η μεγαλύτερη δυνατή εμπλοκή της κοινωνίας με πολλές και τοπικές αλληλοσυμπληρούμενες δράσεις βελτίωσης του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και όχι η βραχυπρόθεσμη ανάταξη του κατασκευαστικού ή μεταπρατικού κλάδου, η οποία ούτε διατηρήσιμη είναι, ούτε επωφελής χωρίς τοπική παραγωγική δραστηριότητα και εμπλοκή ευρύτερων κλάδων στο πλέγμα των δράσεων του ΡΣΑ.

1. Σχόλια επί της γενικής πολιτικής του ΡΣΑ και του Σχεδίου Δράσης

Το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθηνών / Αττικής (ΡΣΑ) αποτελεί τον οδικό χάρτη για το μέλλον της Αττικής και του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Αθηνών (ΠΣΑ). Ως τέτοιο, απευθύνεται σε πολλούς και διαφορετικούς αποδέκτες, ενώ πρέπει να υλοποιηθεί από εξ ίσου πολλούς χειριστές των επί μέρους δράσεων του.

Το ΡΣΑ κινείται σε αποδεκτά πλαίσια ρυθμίσεως της οργανώσεως του χώρου και των δραστηριοτήτων στην Αττική και το ΠΣΑ. Παρότι αρκείται σε γενική διατύπωση των αρχών σχεδιασμού του και των πολιτικών προτεραιοτήτων του, διατυπώνει σαφώς την ανάγκη διακοπής της ανεξέλεγκτης επεκτάσεως των οικιστικών δομών, την διατήρηση των υφιστάμενων χώρων που καταλαμβάνουν τα ΓΠΣ των δήμων της Αττικής, την επαναχρησιμοποίηση υποδομών και χώρων που αργούν ή

εγκατελήφθησαν (όπως στο κέντρο της Αθήνας κλπ), την συγκέντρωση δραστηριοτήτων ανά κλάδο και περιοχή, την ανάδειξη των Μέσων Σταθερής Τροχιάς ως βασικού κορμού των συγκοινωνιών, την προστασία της αγροτικής γης και των σχετικών δραστηριοτήτων.

Θεωρούμε, όμως, ότι αποτελεί ουσιώδη παράλειψη στο προτεινόμενο ΡΣΑ και το σχέδιο Δράσης **η απουσία αναφοράς και συνυπολογισμού της οικονομικής κρίσης και των συνεπειών που αυτή θα έχει στην λειτουργία των χώρων και των δραστηριοτήτων στο ΡΣΑ και την Αττική.** Το γεγονός αυτό, θεωρούμε ότι μπορεί να καταστήσει μεγάλο τμήμα του ΡΣΑ ανενεργό ή ακόμη και άνευ αντικειμένου. Έτσι π.χ. η λόγω της οικονομικής κρίσης μείωση της οικοδομικής δραστηριότητας, η μείωση της κυκλοφορίας των αυτοκινήτων, μείωση των απορριμμάτων, η αύξηση της ανεργίας, η μείωση των διαθέσιμων πόρων για το περιβάλλον, η εκ του λόγου αυτή αναμενόμενη περαιτέρω περιβαλλοντική υποβάθμιση, κλπ, σε συνδυασμό ΠΑΝΤΟΤΕ με το άγνωστο χρονικό διάστημα που θα υφίστανται οι πιέσεις αυτές, μπορούν να αποτελέσουν λόγους ανατροπής του παρόντος ΡΣΑ.

Εκτιμούμε, συνεπώς ότι δεν μπορεί να υπάρξει ολοκληρωμένος σχεδιασμός, αν δεν ληφθούν υπ' όψη οι επιδράσεις που θα έχει η οικονομική κρίση αλλά και ξεχωριστά η ΚΑΘΕ ΜΙΑ ΣΥΝΕΠΕΙΑ αυτής, στην λειτουργία των χώρων και των δραστηριοτήτων στο ΡΣΑ και την Αττική, ώστε να καταστεί δυνατόν να συμπεριληφθούν (στο ΡΣΑ) τα μέτρα και οι δράσεις που θα αντιμετωπίσουν τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης που εκτιμάμε ότι θα ενταθούν τα επόμενα χρόνια.

Επισημαίνουμε ότι η οικονομική ύφεση και η επείγουσα αναζήτηση πηγών εσόδων από το κράτος, θα οδηγήσει σε σοβαρές στρεβλώσεις της συνοχής του ΡΣΑ και εκπτώσεις στα θέματα προστασίας του περιβάλλοντος. Δυστυχώς πληθαίνουν οι σαφείς ενδείξεις περί αυτού, όπως η εκ του μνημονίου προωθούμενη μέσω Τ.Α.Ι.ΠΕ.Δ. αξιοποίησης του αεροδρομίου Ελληνικού που έρχεται σε αντίθεση με τις προβλέψεις του ΡΣΑ – άρθρο 47.3.α, τα κυοφορούμενα νέα σχέδια επέκτασης των αυτοκινητοδρόμων Αττικής, καθώς και άλλα.

Επίσης, η μέχρι υπερβολής και σε όρια βερμπαλισμού χρήση πολεοδομικών και κοινωνιολογικών όρων, καθιστά τα κείμενα ασαφή, δυσνόητα και δύσχρηστα στους περισσότερους και προερχόμενους από άλλους επαγγελματικούς και επιστημονικούς χώρους διαχειριστές των προς τελικό σχεδιασμό και υλοποίηση δράσεων του ΡΣΑ.

Τέλος, το ΡΣΑ εξαρτάται υπερβολικά από την έκδοση ΠΔ και λοιπών νέων ρυθμιστικών παρεμβάσεων του Κράτους, η δε υλοποίησή του επαφίεται στη βούληση πολλών Αρχών και Υπηρεσιών (τοπικών, περιφερειακών και κεντρικών) χωρίς ο Οργανισμός Αθήνας να διαθέτει την απαραίτητη νομική εξουσιοδότηση, όργανα και ισχύ για την επιβολή. Στο σκέλος αυτό, το **σχέδιο Δράσης** δεν διαθέτει συνεκτικό **χρονοδιάγραμμα εφαρμογής**. Δεν προσδιορίζει, δηλαδή, την χρονική αλληλουχία των δράσεων και την συσχέτιση αυτών με **σημεία ελέγχου (flags) πορείας υλοποίησης**. Χρειάζεται περαιτέρω εξειδίκευση των προβλέψεων ανά κατηγορία δράσεων και χωρικών ενοτήτων, η εκπόνηση και νομοθετική δέσμευση για την εφαρμογή του παραγόμενου προγράμματος δράσεων με ορίζοντα τουλάχιστον δεκαετίας. Το σχέδιο Δράσης δεν διασαφηνίζει ούτε απαντά επαρκώς στα παραπάνω ζητούμενα.

2. Σχόλια και Παρατηρήσεις επί των Δράσεων του ΡΣΑ

2.1 Συνεκτική Πόλη – Αστικό Πράσινο - Ανάκτηση Χώρων

Συμφωνούμε, μεν, ότι για την εκτόνωση της οικιστικής πίεσης – που λόγω οικονομικής κρίσης θα είναι μικρότερη από ότι ήταν στο παρελθόν – πάνω στην αγροτική γη της Αττικής, μπορεί να αξιοποιηθεί ο διαθέσιμος και ήδη υποβαθμιζόμενος κτηριακός πλούτος. Έτσι με μέτρα όπως η **ολοκληρωμένη**

πράσινη ανάπλαση περιοχών (φυτεύσεις παρτεριών, πεζοδρομήσεις ή δημιουργία οδών ήπιας κυκλοφορίας με αυξημένη κάλυψη πράσινου, εκμετάλλευση νησίδων οδών και καθαρισμός - φύτευση εγκαταλελειμμένων χώρων κλπ) και της συνεπαγόμενης αύξησης των αξιών γης και της ποιότητας ζωής, θα υπάρξει εκτόνωση της οικιστικής πίεσης προς τις περιοχές αυτές (με όλα τα προφανή οφέλη) και όχι προς την μετατροπή της ήδη πιεζόμενης αγροτικής γης σε οικόπεδα.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση τέτοιων δράσεων αποτελεί το **ξεκαθάρισμα αρμοδιοτήτων** επί του **αστικού πρασίνου** μεταξύ οικείου Δασαρχείου, Δήμων και Περιφέρειας. Η παραπάνω δράση μπορεί να μην έχει σημαντικό δημοσιονομικό κόστος, ενώ ταυτόχρονα μπορεί να έχει σημαντική ανταποδοτικότητα και νέες ευκαιρίες επιχειρηματικότητας και απασχόλησης, όπως για παράδειγμα αναβάθμιση εμπορικής δραστηριότητας, ανάκαμψη οικονομικής δραστηριότητας και μόνιμου πληθυσμού, παροχή υπηρεσιών, υπηρεσίες παιδείας κλπ. Ομοίως ρύθμιση χρήσεως γης για την δημιουργία αστικών λαχανόκηπων (δες επόμενο κεφάλαιο) σε κατάλληλους και ηλεγμένους χώρους εκτιμάται ότι θα ενισχύσει επί πλέον την πράσινη αστική πολιτική. Αντιθέτως, διαπιστώνουμε την απουσία πρόβλεψης και πολιτικής ουσιαστικών αντικινήτρων για την εκτός σχεδίου δόμηση, που δεν καταργείται αλλά ενδεχομένως να ενισχυθεί, μέσω υφισταμένων νομικών παραθύρων, κατά την κατασκευή των επεκτάσεων των (αχρειάστων πλέον) αυτοκινητοδρόμων και των παραπλεύρων δικτύων τους στην Ανατολική Αττική.

Απαιτούνται νομοθετικές ρυθμίσεις και αυστηρή εφαρμογή τους για τις «αποκομμένες» εκτάσεις της οδοποιίας (παρτέρια, τρίγωνα κλπ) έτσι ώστε αυτές να μην κατανοούν εστίες ρύπανσης και μόλυνσης, καθώς και πρόνοια για το θαλάσσιο μέτωπο, τα κενά στρατόπεδα και λοιπές αντίστοιχες εγκαταστάσεις αλλά και πάσης φύσεως κενού δημόσιου χώρου. Απαιτείται, έτσι, **αυτόνομος φορέας ανάκτησης χώρων** και κατασκευής έργων πρασίνου (με ή χωρίς άλλες συμπληρωματικές ήπιες δραστηριότητες) με ανταποδοτικό χαρακτήρα και πόρους από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία και το εθνικό «Πράσινο» ταμείο.

2.2 Πρωτογενής Τομέας (Αγροτικός, Κτηνοτροφικός, Μεταλλευτικός κλπ) και χρήσεις γης

Από την ανάλυση του ΡΣΑ απουσιάζει εντελώς ο **λατομικός και μεταλλευτικός κλάδος** καθώς και η πρόβλεψη χωροθετήσεως οχλουσών δραστηριοτήτων σχετικών με την, εξαιρετικά επείγουσα και πιεστικής ανάγκης, **διαχείριση στερεών και υγρών αστικών αποβλήτων**, όπως και η αναζήτηση **γεωθερμικών πεδίων** χαμηλής και υψηλής ενθαλπίας στην Λαυρεωτική, την Δυτική Αττική και τις όμορες αυτής περιοχές, με σκοπό την εξοικονόμηση πηγών ενέργειας τοπικού (κυρίως γεωργικού) και ευρύτερου ενδιαφέροντος (τηλεθέρμανση κλπ).

Η περίπτωση των ξακουστών μαρμάρων Πεντέλης και η δυνατότητα υπόγειας εκμετάλλευσης αυτών διέλαθε. Ομοίως απουσιάζει κάθε διερεύνηση περιορισμένης λειτουργίας λατομικών επιχειρήσεων εντός αυστηρά χωροθετημένων ζωνών στην Ανατολική Αττική, τόσο για την περιορισμένη αλλά αναγκαία παραγωγή υψηλής ποιότητας σκύρων όσο και την απαραίτητη ανακύκλωση δομικών υλικών που εκτιμούμε ότι θα εκτονώσουν την πίεση κόστους κατασκευής, ιδιωτικών και δημοσίων έργων. Σημειώνεται ότι η κύρια λατομική δραστηριότητα λαμβάνει χώρα στην Δυτική Αττική με συνέπεια την συνεχή μεταφορά, μέσω βαρέων οχημάτων, υλικών σκυροδέματος και οδοστρωσίας σε άλλες περιοχές με την αντίστοιχη επιβάρυνση κόστους και περιβάλλοντος.

Ενώ το ΡΣΑ επισημαίνει το γεγονός ότι η Αττική είναι κατάλληλη για την καλλιέργεια ειδών ονομασίας προέλευσης (πχ σύκων, φιστικιών, οινικών προϊόντων), δεν δίδεται επαρκής έμφαση στην περαιτέρω οργάνωση και ανάπτυξη **αγροτικών κλάδων** που θα συμβάλλουν στην αύξηση της παραγωγής ποιοτικών τροφίμων που να καλύπτουν σε μεγαλύτερο βαθμό τις τοπικές κοινωνίες. Αποτελεί επιτακτική

ανάγκη η απομάκρυνση από την διαρκώς αυξανόμενη διατροφική εξάρτηση του ΠΣΑ από απομακρυσμένες πηγές τροφίμων και το χονδρεμπόριο.

Για την μείωση της ψαλίδας μεταξύ τιμών παραγωγής και τελικής διάθεσης, οφείλουν να υπάρξουν θεσμικές παρεμβάσεις όπως λ.χ. η λειτουργία **τοπικών δημοπρατηρίων** στην περιοχή της Αττικής τόσο για συμβατικής όσον και βιολογικής καλλιέργειας προϊόντων, αναθεώρηση της λειτουργίας των λαϊκών αγορών και προστασία της ιδιότητας του αγρότη ως άμεσου πωλητή, οι οποίες πρέπει να περιληφθούν στο σχέδιο Δράσης.

Έμμεσες αλλά επείγουσες δράσεις όπως η **απορρύπανση εδαφών** από γειτνιάζουσες και ρυπαίνουσες χρήσεις, μετά την απομάκρυνσή τους και την συγκέντρωσή τους σε βιοτεχνικά ή βιομηχανικά και επιχειρηματικά οργανωμένα πάρκα, είναι, μαζί με την διαχείριση του νερού, ικανές και αναγκαίες συνθήκες για την ανάσχεση της μείωσης της αγροτικά ενεργού γης και παραγωγής, καθώς και προϋπόθεση για περαιτέρω ανάπτυξη αυτών.

Στο πεδίο της **κτηνοτροφίας**, ενώ ο κύριος προσανατολισμός εστιάζει στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων που ευνοούν την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, αυτές δεν οδηγούν κατ' ανάγκη στην μεγαλύτερη δυνατή κάλυψη των διατροφικών αναγκών του πληθυσμού της περιοχής. Χαρακτηριστικό της γενικότητας των καταρτισθέντων διατάξεων είναι η άγνοια ότι στην Αττική υπάρχει το σημαντικότερο κέντρο αυγοπαραγωγικής πτηνοτροφίας (Μέγαρα), το οποίο δίνει έναν σημαντικό βαθμό αυτόαρκειας σε αυγά, ενώ στο κείμενο βρίθουν ευχολογικού χαρακτήρα αναφορές στη «βιολογική» και στη λεγόμενη «ποιοτική γεωργία», στην καινοτομία και στον «αγροτουρισμό» (άρθρο 19 και Π7). Ομοίως, παρεμβάσεις που εισάγονται μέσω του Σχεδίου Νόμου του ΥΠΑΑΤ «Ρυθμίσεις για την κτηνοτροφία και τις κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις και εκμεταλλεύσεις», ενώ αποβλέπουν ουσιαστικά να ρυθμίσουν τις σχέσεις των κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων και των κτηνοτρόφων με την υπόλοιπη αστική κοινωνία και κυρίως τους παρακάτω τομείς :

- α) τις οικιστικές περιοχές (οικίες, οικισμούς, πόλεις)
- β) τις οικιστικές εγκαταστάσεις (νοσοκομεία, ξενοδοχεία, τουριστικές εγκαταστάσεις, σχολεία, εκκλησίες κλπ)
- γ) τους δρόμους (εθνικούς, δημοτικούς, κοινοτικούς), και
- δ) τα δάση και τις δασικές εκτάσεις ,

εντούτοις η φιλοσοφία του παραπάνω Ν/Σ ουδόλως ενδιαφέρεται για την προστασία των κτηνοτροφικών επιχειρήσεων, ως οικονομικών και κοινωνικών ομάδων παραγωγής προϊόντων. Επίσης δεν προστατεύει τις ήδη υπάρχουσες κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις, που ως γνωστό οι φορείς τους κτηνοτρόφοι αντιμετωπίζουν προβλήματα οικονομικής επιβίωσης. Υπό την έννοια αυτή καταργείται με τον νόμο αυτό η αρχή την αειφορίας καθώς και κάθε προσπάθειας να παραμείνουν παραγωγικές δραστηριότητες στις περιφερειακές, και όμορες αγροτικές περιοχές (δείτε επιστολή του ΓΕΩΤΕΕ Ανατολικής Στερεάς προς το ΥΠΑΑΤ με αρ. πρωτ. ΓΕΩΤΕΕ 145/ 10-2-2012).

Στην βάση αυτή και προκειμένου η αγροτική γη να παραμείνει **αδόμητη** και να συνεισφέρει περιβαλλοντικά και παραγωγικά και να έχει αρμονική σύνδεση με την λειτουργία του Κέντρου και σε συνδυασμό με όσα ήδη αναφέρονται πρέπει στο σχέδιο Δράσης και το ΠΣΑ να διαφαίνονται δράσεις :

- α) για την ενίσχυση του εισοδήματος των κατόχων αγροτικής γης στη Αττική – ώστε να παραμείνει «αγροτική» - θα μπορούσε να υπάρξει ρύθμιση (φορολογική και πολεοδομική) ώστε αυτές να μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αστικοί λαχανόκηποι, δράση που λόγω οικονομικής κρίσης εκτιμάμε ότι θα είχε σημαντικό ενδιαφέρον

β) ομοίως θα έπρεπε να υπάρξουν αντίστοιχες ρυθμίσεις ώστε (παράλληλα και ενδεχομένως σε σύνδεση με τα προηγούμενα) να χρησιμοποιηθούν αντίστοιχα οι αγροτικές γαίες για την ανάπτυξη της αστικής κτηνοτροφίας

γ) την δημιουργία μικρών τοπικών και χαμηλού κόστους μόνιμων λαϊκών αγορών, στις οποίες θα μπορούν να έχουν πρόσβαση όσοι παράγουν αγροτικά προϊόντα και όχι μόνο οι κατ' επάγγελμα αγρότες, μέσα από οργανωμένα σχήματα π.χ. Παραγωγικών - καταναλωτικών συνεταιρισμών, ομάδων οικοτεχνίας κλπ. Σκοπός της δράσης αυτής θα είναι τόσο η ενίσχυση του εισοδήματος των μη κατ' επάγγελμα αγροτών, όσο και των αγροτών αφού η επισκεψιμότητα θα διευκολύνει αμφότερους. Οι πιο πάνω αγορές μπορούν να λειτουργούν στις παρυφές των αντιστοίχων οικισμών και όχι απαραίτητα σε δημοτική ή δημόσια γη

δ) την αξιοποίηση της αγροτικής γης για την δημιουργία επιχειρήσεων χαμηλής όχλησης, που δεν απαιτούν μόνιμες κατασκευές, που αξιοποιούν τις διαθέσιμες πηγές ανθρώπινων και φυσικών πόρων καθώς και ιδιαιτερότητες του χώρου, που το τελικώς παραγόμενο προϊόν ή υπηρεσία έχει το στοιχείο της καινοτομίας και σαφή προστιθέμενη αξία. Για την δράση αυτή θα πρέπει να υπάρξουν κίνητρα (όχι επιδοτήσεις – πλην των περιπτώσεων που μπορούν να ενταχθούν σε χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ) τα οποία μπορούν να είναι διοικητικά, φορολογικά ή νομοθετικά αλλά και ρυθμίσεις που θα διευκολύνουν την δημιουργία τέτοιων επιχειρήσεων (π.χ. δημιουργία θεματικών πάρκων, συνένωση ιδιοκτησιών για την μείωση του κόστους παραγωγής κλπ, δημιουργία καινοτόμων γεωργικών ή κτηνοτροφικών μονάδων, μονάδων ανακύκλωσης οργανικών ή αδρανών υλικών, κλπ)

ε) την αξιοποίηση της αγροτικής γης κατά την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μέσω ΑΠΕ, όπου προτείνουμε την επιδότηση υπερυψωμένων κατασκευών που θα επιτρέπουν την παραγωγή ηλ. ρεύματος με την παράλληλη και στην ίδια επιφάνεια ανάπτυξη αγροτικών ή / και κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων, με προφανή στόχο : να καθίσταται βιώσιμη και ανταγωνιστική η παραγωγή των αγροτικών προϊόντων, εξ αιτίας της συμπληρωματικής χρήσεως στον ίδιο χώρο από την πώληση του ηλ. Ρεύματος

στ). την βελτίωση του Αγροτικού τοπίου της αττικής, μέσω στοχευμένων δράσεων (π.χ. δένδροφυτεύσεις αγροτικών οδών βάσει ολοκληρωμένου σχεδίου, την δημιουργία λοβών θεματικού κηποτεχνικού ή βοτανικού ενδιαφέροντος) με σκοπό την βελτίωση της επισκεψιμότητας των χώρων αυτών και τη εξ αυτής αναμενόμενη ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων και οικονομικότητας

Υπενθυμίζουμε ότι οι **αστικοί λαχανόκηποι** (allotments) είναι παλαιά ιδέα που ξεκινά από το 1649 στην Μεγάλη Βρετανία (κίνημα «Σκαπανέων»-Τζέραρντ Γουινστάνλεϋ), έχει δε εφαρμοστεί πόλεις όπως η Νέα Υόρκη (1974 – «Αντάρτες Κηπουροί» - Λιζ Κρίστι) όπου λειτουργούν σήμερα 600 τέτοιοι κήποι τους οποίους περιποιούνται περίπου 20.000 πολίτες. Αν και στην Ελλάδα λειτουργούν μερικοί αστικοί λαχανόκηποι, με πρωτοβουλία Δήμων ή Συλλόγων, η δράση αυτή δεν έχει ενταχθεί οργανικά σε ευρύτερα σχέδια ανάπτυξης περιοχών ή σε ρυθμιστικά σχέδια, αλλά αποτελούν αποσπασματικές πρωτοβουλίες. Στο εξωτερικό υπάρχει μεγάλη παράδοση και νομοθετική κατοχύρωση, προς τούτο δε παραπέμπουμε στις ακόλουθες ιστοσελίδες:

<http://www.jardins-familiaux.org> (Διεθνές γραφείο εδαφικών τεμαχίων και Οικογενειακών κήπων)

<http://www.cityfarms.org> (Ευρωπαϊκή ομοσπονδία αστικών κημάτων – EFCF)

<http://communitygarden.org> (Αμερικανική Ένωση κοινοτικής κηπευτικής – ACGA)

<http://www.farmgarden.org.uk> (Ομοσπονδία αστικών κτημάτων και κοινοτικών κήπων στην Μ. Βρετανία – FCFCG)

Οι αναλυτικότερες προτάσεις του ΓΕΩΤ.Ε.Ε. σε θέματα που αφορούν στην οργάνωση της αγροτικής παραγωγής δεν θεωρείται σκόπιμο να περιληφθούν στο παρόν κείμενο και θα κατατεθούν σε μεταγενέστερα στάδια.

2.3 Υδατικοί πόροι

Τονίζεται στο σημείο αυτό ο κομβικός ρόλος των **υδατικών πόρων** του ΠΣΑ και της Αττικής, επιφανειακών και υπόγειων για την επιτυχία οποιασδήποτε εκ των ανωτέρω προτάσεων για τον αγροτικό – κτηνοτροφικό τομέα, την περιβαλλοντική βελτίωση του αστικού χώρου, των αναπλάσεων, της ανάπτυξης λοιπών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην περιοχή και της προστασίας της βιοποικιλότητας των ειδών και των οικοσυστημάτων. Ο ανορθολογισμός των αντλήσεων νερού, η εγκληματική απόρριψη λυμάτων και η υφαλμύρωση εκτεταμένων περιοχών της Αττικής απειλούν τον πρωτογενή τομέα και την μεταποίηση των προϊόντων του. Η καταπάτηση και στένωση ρεμάτων δυσκολεύει την ορθή διαχείριση και συλλογή των επιφανειακών υδάτων αυξάνοντας τον κίνδυνο φυσικών καταστροφών.

Στο άρθρο 13 του ΡΣΑ γίνεται όντως ενδελεχής παράθεση δράσεων για την διάσωση, ορθή διαχείριση και περαιτέρω ανάπτυξη των διαθεσίμων υδατικών πόρων και των παραγόντων που συντελούν σ' αυτή, λ.χ. των ρεμάτων, των υπόγειων υδροφόρων, των τεχνιτών ή φυσικών ταμιευτήρων και υγροτόπων. Στις παρουσιαζόμενες λύσεις όφειλε να υπάρχει πρόβλεψη για την τύχη των περίπου 300.000 m³ ημερησίως επεξεργασμένων υδάτων από τον Βιολογικό Καθαρισμό Μεταμόρφωσης που απορρίπτονται ανεξέλεγκτα. Κυρίως όμως, **απουσιάζει η ιεράρχηση**, που σε συνδυασμό με την στενότητα οικονομικών πόρων στα επόμενα δέκα χρόνια θα οδηγήσει σε άσκοπους ανταγωνισμούς Υπηρεσιών και Τοπικών Αρχών, αποπροσανατολισμό αρχών και πολιτών και τελικά απώλεια πολύτιμου χρόνου, μέσων και πόρων για την υλοποίηση των δράσεων αυτών.

2.4 Συγκοινωνιακά έργα - MMM

Όπως ήδη τονίστηκε, το ΡΣΑ κινείται στην **ορθή πολιτική ανάπτυξης των MMM** και ειδικά των μέσων σταθερής τροχιάς. Η στήριξη και συνεχής ανάπτυξη των μέσων αυτών συνδέεται άρρηκτα με την ενίσχυση και αναζωογόνηση του κέντρου της Αθήνας και η σύζευξη αυτού με τις λοιπές χωρικές υποενοότητες και τους τοπικούς πόλους. Η συγκυριακή μείωση της κυκλοφορίας των ΙΧΕ οχημάτων δεν θα πρέπει να αποτελέσει λόγο εφησυχασμού και τυχόν αναστολή επέκτασης των γραμμών του Μετρό, του Τραμ και του Σιδηροδρόμου.

Όμως, από την ανάγνωση των συνημμένων χαρτών προκύπτει περίεργη **εμμονή στην υλοποίηση γραμμικών οδικών** και άλλων έργων λ.χ. η σύνδεση της Λ. Βουλιαγμένης με την Δυτική Περιφερειακή Υψητού στο ύψος του Ελληνικού, η ζεύξη Ελευσίνας - Περάματος και η πρόβλεψη κατασκευής νέου σιδηροδρομικού άξονα μεταξύ ΣΣ Θριασίου Πεδίου - ΣΣ Σφίγγας (περιοχή Θηβών) με παράλληλη εγκατάλειψη της ήδη μελετημένης και προγραμματισμένης παρακάμψεως Αχαρνών. Τα παραπάνω δείχνουν ότι **δεν έχουν αφομοιωθεί**, στα υπό κρίση κείμενα και στα συνημμένα σχέδια, οι εξ αρχής διατυπωμένες αρχές σχεδιασμού του ΡΣΑ.

Η άσκηση πίεσης από άλλους επαγγελματικούς κλάδους και κατασκευαστικά συμφέροντα για την επαναφορά της επέκτασης των αυτοκινητόδρομων Αττικής, δια της πλαγίας οδού στο σχέδιο κειμένων, είναι ιδιαίτερα **ανησυχητική**, αφού τυχόν υιοθέτησή τους οδηγεί στην διατήρηση της στρεβλής εικόνας για την «ανάπτυξη», που ευθύνεται για το περιβαλλοντικό και οικιστικό **αδιέξοδο** της Αττικής. Το Παράρτημα Αν. Στερεάς του ΓΕΩΤΕΕ εμμένει στις απόψεις του για τον συγκοινωνιακό σχεδιασμό όπως αυτές διατυπώθηκαν για το απορριφθέν σχέδιο

Σουφλιά, σχεδιασμού που **απορρίφθηκε** γιατί **δεν απαντά** στα σύγχρονα προβλήματα κι ούτε οδηγεί σε καλύτερο μέλλον, δοθείσης μάλιστα της παρούσας υφέσεως και της ανάγκης ορθολογικής διαθέσεως των λιγοστών και υπερ-πολύτιμων οικονομικών και φυσικών πόρων με φειδώ και σοφία.

3. Κατ' Άρθρο Παρατηρήσεις.

Οι κατά άρθρο παρατηρήσεις που ακολουθούν έχουν ως βάση το κείμενο του Σχεδίου Νόμου «Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας /Αττικής (ΡΣΑ) 2021» του Αυγούστου 2011 που αναρτήθηκε προς διαβούλευση στην ιστοσελίδα του ΟΡΣΑ. Εάν έχουν προκύψει κάποιες αλλαγές, όσον αφορά την αρίθμηση των άρθρων, στην ανανεωμένη έκδοση του Σχεδίου Νόμου, παρακαλούμε οι παρακάτω παρατηρήσεις να ληφθούν υπόψη με αντίστοιχη προσαρμογή σύμφωνα με το περιεχόμενό τους.

Άρθρο 8, παρ. 1(γβ). Να προστεθεί «και την διατήρηση ή και ανάπτυξη τομέων πρωτογενούς παραγωγής (γεωργία, κτηνοτροφία και εξόρυξη πρώτων υλών) υπό αυστηρούς περιβαλλοντικούς όρους.

Άρθρο 8, παρ. 3 (δ). Ειδικά για την Νέα Ιωνία, περιοχή με υποβαθμισμένα χαρακτηριστικά και απουσία πνευμόνων πρασίνου και οργανωμένων ελεύθερων χώρων, να αξιοποιηθούν για την άρση των ανωτέρων προβλημάτων κάθε μορφής διαθέσιμες (εγκαταλελειμμένες) βιομηχανικές ή βιοτεχνικές εγκαταστάσεις κατά προτεραιότητα.

Άρθρο 8, παρ. 3 (εγ). Το κείμενο του δευτέρου εδαφίου αποτελεί την Κερκόπορτα καταστράτηγησης συντελεστών δόμησης, κάλυψης και περιβαλλοντικών όρων αδειοδότησεως δραστηριοτήτων στο όνομα της διατηρήσεως της «ανάπτυξης».

Άρθρο 10, παρ. 2 (γβ). Ενίσχυση / αναβάθμιση των χώρων πρασίνου και αποκατάσταση στην φυσική τους μορφή, όπου είναι δυνατόν, των υδατορευμάτων με στόχο την ενίσχυση του φυσικού αερισμού του δομημένου χώρου, ... κλπ.

Άρθρο 10, παρ. 2 (εγ). Να γίνει υποχρεωτική χρήση ψυχρών υλικών.

Άρθρο 10, παρ. (αα, αβ εδάφιο3). Πρέπει να γίνει ιδιαίτερη μνεία για τα υφιστάμενα λατομεία και τον ρόλο που θα παίξουν (πχ ήπια εκμετάλλευση μέσω εγκαταστάσεων ανακυκλώσεως οικοδομικών υλικών και απορριμμάτων) ή θα επιτραπεί υπό όρους η λειτουργία τους και σε ποιες θέσεις, έτσι ώστε να εξυπηρετείται η οικοδομική δραστηριότητα και η παραγωγή δημοσίων έργων, για να αποφευχθεί η ασύμφορη οικονομικά και περιβαλλοντικά μεταφορά αδρανών από μεγάλες αποστάσεις.

Άρθρο 18, παρ. 2. Οφείλει να ορίσει μηχανισμό εκτέλεσης των παρεμβάσεων με σαφήνεια καθώς και να ορίζεται ένα ελάχιστο χρονοδιάγραμμα με την αλληλουχία υλοποιήσεως αυτών.

Άρθρο 18. Παρ. 2 (α). Δεν υπάρχουν κόκκινες γραμμές στις «μελλοντικές κατευθύνσεις σχεδιασμού» ώστε να μην τίθενται εν αμφιβόλω κεντρικές επιλογές από τυχαίες ή υπαγορευμένες αλλαγές του Εθνικού Πλαισίου πολιτικής το οποίο δεν γνωρίζουμε πώς ορίζεται και πώς επισημοποιείται νομικώς.

Άρθρο 19. Απουσιάζει κάθε μνεία της λατομικής και μεταλλευτικής ως δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα.

Άρθρο 19, παρ. 2 (γ) & 3. Ο τρόπος και η απροσδιοριστία του χρόνου εκδόσεως ΠΔ (γιατί τόσα ΠΔ;) δεν εξασφαλίζουν την άρση της οικοδομικής πίεσης επί της αγροτικής γης.

Άρθρο 25, παρ. 2. & Άρθρο 47, παρ. 3. Λείπουν νοσοκομειακές και ιδίως γυναικολογικές - μαιευτικές υποδομές στην ΝΑ Αθήνα. Να αξιοποιηθεί τμήμα του Ελληνικού όπου υπάρχουν υφιστάμενες υποδομές (δρόμοι και αποχέτευση – ανατολικός τομέας πρώην Βάσης).

Άρθρο 28, Παρ. 1 (ε). Απουσιάζουν οι άξονες του προαστιακού ΣΚΑ – Αεροδρόμιο – Λαύριο και Ραφήνα.

Άρθρο 31. Ο σχεδιασμός των βασικών αξόνων αποτελεί τμήμα παλαιότερων λύσεων (δες παρατηρήσεις στο Π.13) που εξυπηρετούν λογικές ανεξάρτητης κίνησης με ΙΧ χωρίς να συνδυάζουν τις κυκλοφοριακές ανάγκες που ήδη έχει και πρόκειται να δημιουργήσει η επέκταση χρήσης ΜΣΤ.

Άρθρο 45, παρ. 1 (δ, ε, στ, ζ). Η ύπαρξη και ο ρόλος που καλείται να παίξει το Γεωπονικό Παν/μιο στον χώρο απουσιάζουν. Το άρθρο είναι αόριστο και στοχεύει σε επί μέρους στόχους, υποβαθμίζοντας έτσι την ανάγκη αναλήψεως άμεσων δράσεων και προτεραιοτήτων στην υποβαθμισμένη αυτή περιοχή.

Άρθρο 46, παρ. 6 (γ). Δεν γίνεται μνεία για την αντικατάσταση του οικοδομικού κεφαλαίου ειδικά δε στα οικοδομικά τετράγωνα πέριξ του Δημαρχείου ως την πλατεία Κουμουνδούρου, όπως λ.χ. αύξηση του πρασίνου με απαλλοτριώσεις και καθαιρέσεις, ανεγέρσεις νέων οικοδομών με ελεύθερους χώρους μέσω αλλαγής συντελεστών δόμησης και κάλυψης, για την βελτίωση της υφιστάμενης καταστάσεως.

Άρθρο 46, παρ. 8 (α). Αποτελεί ιδιαίτερης σημασίας χωροταξικό και πολιτισμικό ζήτημα η διατήρηση παλαιών και ανάδειξη νέων ελεύθερων χώρων που θα διαχωρίζουν και οριοθετούν τον «ενδιάμεσο χώρο» την πόλη των Αθηνών από την πόλη του Πειραιά. Η αντιστροφή της διαρκώς εντεινόμενης οικοδομικής κάλυψης εν δυνάμει ελεύθερων χώρων (παλαιά εργοστάσια, αποθήκες, ακάλυπτοι χώροι) πέριξ της οδού Πειραιώς, στην Κηφισού, στην Λαχαναγορά, στο Μοσχάτο και στου Ρέντη με την απομάκρυνση του εμπορευματικού σταθμού του ΟΣΕ, πρέπει να στοχεύει στην επανάκτηση χώρου και την δημιουργία πολλών μικρών και όμορων ζωνών δραστηριοτήτων αναψυχής, περιπάτου, άθλησης και (μετά από εδαφολογικό) έλεγχο απόδοσης σε πολίτες για μικρή γεωργική δραστηριότητα στα πρότυπα των Αγγλικών allotments (μικροί λαχανόκηποι σε δημοτική γη για μη εμπορική χρήση).

Άρθρο 47, παρ. 3 (αδ). Η δημιουργία ανισόπεδου μεγάλου κόμβου στο ύψος της παλαιάς βάσεως Ελληνικού επί της Λεωφόρου Βουλιαγμένης η οποία θα την συνδέει με την επέκταση προς νότον της Δυτικής Περιφερειακής Υμηττού, μέσω σηράγγων κάτω από την περιοχή των Σουρμένων, επανέρχεται μέσω των σχεδίων που συνοδεύουν το ΡΣΑ και αποτελεί τμήμα της απορριφθείσης επέκτασης των αυτοκινητοδρόμων της Αττικής. Το Παράρτημα Αν. Αττικής του ΓΕΩΤΕΕ διαφώνησε τεκμηριωμένα με την αναγκαιότητα δημιουργίας του κόμβου αυτού, που αποτελεί πρόκριμα για την διαμπερή διέλευση οχημάτων μέσω του πάρκου προς την παραλιακή σύμφωνα με το ως άνω σχέδιο, αλλά και θα επιβαρύνει δυσανάλογα την κυκλοφορία επί της Λ. Βουλιαγμένης λόγω συγκέντρωσης στο ίδιο σημείο δύο σταθμών Μετρό και του εν λόγω κόμβου.

Άρθρο 47, παρ. 3 (γ). Πρέπει να υπάρξει πρόνοια για την σταδιακή απομάκρυνση του πρόχειρου οικισμού από την κορφή των Τουρκοβουνίων και την μετεγκατάσταση των φερόμενων ιδιοκτητών – κατοίκων σε άλλα οικήματα (λ.χ. μέσω Εργατικής Εστίας) καθώς και την αποξήλωση των ασφαλοστρωμένων επιφανειών που θα γίνουν καλύτερεια περιπάτου.

Άρθρο 47, παρ. 4 (α). Πρέπει να περιληφθεί πρόνοια για την χρήση των κτιριακών υποδομών του Ανακτόρου για δημιουργία μουσείου.

Π.2. Παράρτημα άρθρου 12. Το εδάφιο (δ) της παραγράφου (1) για τους Ορεινούς Όγκους Λαυρεωτικής, θα πρέπει να συμπληρωθεί, ούτως ώστε η μεταλλοφόρα περιοχή του Λαυρίου να προστατευθεί και να αναδειχθεί, εκτός των αναφερομένων, επίσης και ως σημαντικός χώρος γεωλογικού επιστημονικού ενδιαφέροντος, λόγω της εξαιρετικά υψηλής ποικιλίας και συγκέντρωσης ορυκτών και των παραγενέσεών τους.

Η παράγραφος (3) «Τόποι γεωμορφολογικού και τοπιακού ενδιαφέροντος» θα πρέπει να συμπληρωθεί ως εξής: «Τόποι γεωμορφολογικού, γεωλογικού και τοπιακού ενδιαφέροντος». Στη συνέχεια οι αναφερόμενοι τόποι θα πρέπει να συμπληρωθούν με τους εξής:

- Απολιθωματοφόρα στρώματα Πικερμίου,
- Παράκτιες απολιθωματοφόρες εμφανίσεις Ραφήνας,
- Απολιθωματοφόρες θέσεις Νεογενούς Πειραιϊκής,
- Χαρακτηριστικές εμφανίσεις ηφαιστειότητας νήσου Αίγινας και Μεθάνων.

Γενικότερα επισημαίνεται ότι ο κατάλογος αυτών των Τόπων μπορεί να συμπληρώνεται με περιοχές και θέσεις γεωμορφολογικού, γεωλογικού είτε τοπιακού ενδιαφέροντος, οι οποίες εντοπίζονται κατά την εκπόνηση των Μελετών Γεωλογικής Καταλληλότητας, στα πλαίσια των Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων.

Π.11. Παράρτημα άρθρου 28, παρ. 1. Η δημιουργία του νέου σιδηροδρομικού άξονα μεταξύ ΣΣ Θριάσιου Πεδίου - ΣΣ Σφίγγας (περιοχή Θηβών) με παράλληλη εγκατάλειψη της προγραμματισμένης παρακάμψεως Αχαρνών δεν είναι αποδεκτή. Ο νέος άξονας είναι χρήσιμος μόνο για διαμπερή κίνηση μεταξύ Πελοποννήσου – Κεντρικής & Βόρειας Ελλάδας και σχετική ελάφρυνση του δικτύου από Θριάσιο μέσω ΣΚΑ προς Κεντρική & Βόρεια Ελλάδα που αφορά όμως μόνον στις εμπορευματικές μεταφορές. Το εκτιμώμενο κόστος κατασκευής του έργου είναι πολύ υψηλό προς το αναμενόμενο κόστος. Αντιθέτως η κατάργηση της κατά πολύ φθηνότερης παράκαμψης Αχαρνών δημιουργεί μεγάλες δυσχέρειες στην λειτουργία του Προαστιακού (παλαιά γραμμή προς Άγιο Στέφανο) που αποτελεί βασικό εργαλείο του ΡΣΑ. Η παράκαμψη Αχαρνών εξυπηρετεί το επιβατικό έργο και εμπορικό έργο τόσον στον άξονα Πειραιώς – Θεσσαλονίκης όσον και στον άξονα Πάτρας – ΣΚΑ – Θεσσαλονίκης.

Π.13. Παράρτημα άρθρου 31. Η κατάληξη της Δυτικής Περιφερειακής Υμηττού μέσω σηράγγων κάτω από την περιοχή Σουρμένων (κόμβος Κύπρου, κόμβος τέως Βάσης) είναι κομμάτι της παλαιάς λύσης Δοξιάδη και δεν απαντά στην σημερινή εξάπλωση προς νότο του πολεοδομικού ιστού. Αντί σηράγγων στα Σούρμενα, προτείνεται η μέσω σηράγγων και επιφανειακού έργου παράκαμψη Τερψιθέας – Άνω Γλυφάδας έως πανόραμα Βούλας στα όρια της ζώνης Α του Υμηττού και η σύνδεση της περιφερειακής μέσω περισσότερων δευτερευόντων (μικρών) κόμβων με το τοπικό οδικό δίκτυο (λ.χ. Κύπρου, Κ. Αθανάτου, Ανθέων) και την Λ. Βουλιαγμένης.

Σχόλια για τα γεωθερμικά πεδία (Γ/Θ) και ρευστά στην Αττική. Όσο αφορά στις μονάδες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) στην Αττική, θα πρέπει να περιληφθεί πρόβλεψη σχετικά με την έρευνα και την δυνατότητα της δημιουργίας μονάδων για την αξιοποίηση γεωθερμικών πεδίων και ρευστών, που μπορεί να καλύψει ενεργειακές ανάγκες θέρμανσης, λειτουργίας θερμοκηπίων, αλλά και σε τυχόν περιπτώσεις πεδίων υψηλής ενθαλπίας, παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Πιο ειδικά, θα πρέπει να προβλεφθούν τα εξής:

1. Έρευνα και προσδιορισμός των δυνατοτήτων αξιοποίησης των Γ/Θ πεδίων (π.χ. προγραμματισμός κατά την επόμενη πενταετία) που αναπτύσσονται κατά μήκος του ηφαιστειακού τόξου, σε όλο το τμήμα του εντός της Αττικής (Σουσακί Κορινθίας-Αίγινα-Μέθανο), με σκοπό την ενεργειακή αξιοποίησή τους σε τοπικό επίπεδο.
2. Έρευνα και προσδιορισμός των δυνατοτήτων αξιοποίησης των Γ/Θ πεδίων ηφαιστειότητας της γρανιτικής διείσδυσης στην ευρύτερη περιοχή του Λαυρίου.

Οι επιφανειακές εμφανίσεις γεωθερμικών ρευστών (Μέθανα, Λουτράκι, Βουλιαγμένη κ.λ.π.) αξιοποιούνται επίσης λόγω των ιαματικών ιδιοτήτων τους. Συνεπώς, θα πρέπει να υπάρξει ιδιαίτερη μέριμνα για την προστασία τους από ρυπάνσεις και γενικότερα από παρεμβάσεις που μπορεί να διαταράξουν την ισορροπία και να αλλοιώσουν τα ποσοτικά και ποιοτικά των θερμών, ιαματικών πηγών. Προτείνεται επίσης, να προβλεφθεί η δημιουργία ενός δικτύου παρακολούθησης των ποιοτικών τους χαρακτηριστικών.

Σχόλια για τη χωροθέτηση των κοιμητηρίων στην Αττική. Επισημαίνεται ως σημαντική παράλειψη του νέου ΡΣΑ η έλλειψη σχεδιασμού χωροθέτησης κοιμητηρίων. Σημειώνεται ότι για τη χωροθέτηση νέων θέσεων ή για την επέκταση των υπάρχοντων κοιμητηρίων θα πρέπει να ισχύσουν τα προβλεπόμενα στο άρθρο 29 του Ν. 2508/1997, για τη μείωση της απόστασης των 250μ. από το σχέδιο πόλης και των 100μ. από μεμονωμένη κατοικία. Στη διαδικασία αυτή εξετάζονται η γεωλογική καταλληλότητα των περιοχών πέριξ των κοιμητηρίων, οι επιπτώσεις της χρήσης τόσο στον υδροφόρο ορίζοντα, όσο και γενικότερα στο περιβάλλον.

Για τη Δ.Ε.

Ο Πρόεδρος

Ιωάννης Αναγνωστόπουλος